

VNEUS

04.04.2018

Viite

Asia

**EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä puolustusyhteistyön kehittäminen;
Suomen aktiivisuus ja tilannekatsaus**

EU:n puolustusyhteistyön kehittäminen on edennyt viimeisen vuoden aikana vauhdilla. Pysyvän rakenteellisen yhteistyön käynnistäminen on merkittävä askel EU:n puolustusyhteistyön syventämisessä ja siten Suomen pitkäaikaisten tavoitteiden mukaista. Myös muut puolustusaloitteet ovat edenneet. Vuonna 2018 panostetaan ennen kaikkea toimeenpanoon. Samalla on pohdittava jatkotyötä EU:n puolustusyhteistyön edelleen kehittämiseksi. Suomi on osallistunut aktiivisesti EU:n puolustusyhteistyön kehittämiseen, ja on aktiivinen toimija myös puolustusaloitteiden käytännön toimeenpanossa.

Suomi tukee EU:n ulko- ja puolustuspoliittisen globaalistrategian toimeenpanoa turvallisuuden ja puolustuksen alalla. Suomi tukee kunnianhimoista etenemistä EU:n puolustusyhteistyössä. Suomen tavoitteena on, että konkreettisten aloitteiden kautta vahvistetaan EU:ta turvallisuusyhteisönä.

Tässä vaiheessa Suomelle on tärkeää erityisesti pysyvän rakenteellisen yhteistyön toimeenpano, mihin liittyen Suomi kartoittaa tarvetta tehdä uusia omia ehdotuksia, hyötyjen tavoittelu kansallisten sotilaallisten suorituskykyjen kehittämiseksi puolustusrahastoyhteistyössä, panostaminen puolustukselle kanavoitavan rahoituksen lisäämiseen EU-budjettineuvotteluissa ja avunantolausekkeen soveltamisedellytysten kehittäminen ml. pitämällä sitä esillä EU:n harjoitustoiminnassa. Lisäksi Suomi varmistaa riittävät resurssit Eurooppalaiselle hybridiuhkien osaamiskeskukseksi sen toiminnan vakiinnuttamiseksi ja pitää yllä EU-Nato –yhteistyön tiivistämistä.

Pysyvä rakenteellinen yhteistyö

Päätös pysyvän rakenteellisen yhteistyön käynnistämisestä tehtiin joulukuussa 2017. Mukana on 25 EU:n jäsenmaata, kaikki paitsi Iso-Britannia, Tanska ja Malta. Osallistujamaat ovat laatineet kansalliset toimeenpanosuunnitelmat PRY-sitoumusten täyttämiseksi. Maaliskuussa 2018 päätettiin ensimmäisistä PRY-projekteista ja annettiin suositukset PRY:n toimeenpanosta. Kesään mennessä sovitaan sitoumusten jaksottamisesta ja tavoitteiden tarkentamisesta, minkä jälkeen kansalliset toimeenpanosuunnitelmat päivitetään. Korkea edustaja raportoi keväällä 2019 PRY:n toimeenpanosta ja arvioi, miten kukin jäsenmaa on toimeenpannut sitoumuksia. Lisäksi on määrä sopia tarkemmin mm. PRY:n hallinnoinnista ja kolmansien maiden osallistumisesta.

Suomi on ensi vaiheessa vahvistanut osallistumisensa kolmeen projektiin: 1) ESSOR-kenttäradio, 2) sotilaallisen liikkuvuuden helpottaminen sekä 3) keskinäinen avunanto kyberturvallisuudessa. Lisäksi Suomi on tarkkailijana kahdessa projektissa. Uusista projekteista on määrä päättää marraskuussa 2018.

- *Suomi varmistaa PRY-sitoumusten kansallisen toimeenpanon ja takaa siihen riittävät resurssit. Edistyksestä raportoidaan kansallisen toimeenpanosuunnitelman päivityksen yhteydessä loppuvuodesta 2018.*
- *Suomi osallistuu aktiivisesti niiden PRY-projektien kehittämiseen ja toimeenpanoon, joihin osallistumisesta on päätetty.*
- *Suomi selvittää mahdollisuudet osallistua uusiin PRY-projekteihin. Osallistuminen arvioidaan tapauskohtaisesti kansallisen puolustuksen tarpeet ja projektien edellyttämät resurssit huomioiden. Suomi kartoittaa tarpeen tehdä omia ehdotuksia. Mahdolliseen johtovaltiovastuuseen varataan riittävät lisäresurssit.*
- *Suomi pitää tärkeänä mahdollistaa kolmansien maiden osallistuminen PRY:hön.*

Puolustusrahoitus

Komission esittämä Euroopan puolustusrahasto sisältää kaksi osa-aluetta: puolustustutkimuksen ja suorituskykyjen kehittämisen. Puolustusrahaston on tarkoitus tukea investointeja puolustustarvikkeiden ja -teknologioiden tutkimukseen sekä kehittämiseen ja kattaa puolustustarvikkeiden kehittämisen koko elinkaari. Tämä on ensimmäinen kerta, kun puolustusyhteistyölle ollaan varaamassa osuutta EU-budjetista. Molempiin osa-alueisiin sisältyy ennen vuotta 2021 toteuttava esivaihe, jonka keskeisenä tavoitteena on koetella menettelyjä ennen EU:n seuraavalle rahoituskehyskaudelle suunniteltuja varsinaisia ohjelmia.

Puolustustutkimuksen kolmivuotinen valmistelutoimi on jo käynnissä (2017–19, budjetti yhteensä 90 miljoonaa euroa). Kaksi suomalaista toimijaa on mukana sen ensimmäisissä hankkeissa. Puolustusteollisen kehittämisohjelman (2019–2020, budjetti yhteensä 500 miljoonaa euroa) valmistelua koskevat trilogineuvottelut Euroopan parlamentin kanssa alkoivat maaliskuussa 2018, tarkoitus on saada ensimmäiset kilpailulliset haut käyntiin vuoden 2019 alussa. Seuraavalla rahoituskehyskaudella käynnistettävää puolustusrahastoa koskevat valmistelut ovat käynnissä, ja komission esitys uusista vuodet 2021–2027 kattavista ohjelmista saataneen toukokuun 2018 loppuun mennessä. Komissio on esittänyt tavoittelevansa vuosittaista 500 miljoonaa euroa puolustustutkimusohjelmaan ja miljardia euroa puolustusteolliseen kehittämisohjelmaan vuodesta 2021 lähtien.

Rahoitus perustuu avoimeen kilpailuun. Suomalaisten toimijoiden mahdollisuuksiin saada rahoitusta voidaan vaikuttaa lähinnä työohjelmien sisällöllisiä painotuksia ja rahoitusehtoja määriteltäessä. Tämä edellyttää aktiivista vaikuttamista työohjelmien sisältöön. Suomalainen puolustusteollisuus ja -tutkimusyhteisö on otettu tiiviisti mukaan puolustusrahastoa koskevaan kansalliseen keskusteluun ja valmisteluun mm. järjestämällä seminaareja ja keskustelutilaisuuksia.

Komissio tekee parhaillaan jäsenmaiden kanssa työtä myös puolustushankintoja koskevien rahoitusvälineiden kartoittamiseksi.

Osana ulkosuhderahoituksen uusia järjestelyjä komissio tulee esittämään uutta EU-budjetin ulkopuolista rauhanrahastoa, European Peace Facility –rahoitusinstrumenttia, jossa ajatuksena on joustavampi ja tehokkaampi tuki kumppanimaiden kapasiteetin vahvistamiseksi mahdollistamalla sotilaallisiin ja puolustuksellisiin toimiin liittyvä rahoitus sekä yhteisrahoituksen kasvattaminen sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa.

- *Suomi tavoittelee puolustusrahastoyhteistyössä hyötyjä, jotka tukevat Suomen kansallisten sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä määritetyillä prioriteettialueilla.*
- *Suomen tavoitteena on puolustusrahaston kautta myös parantaa kansallisen pk-yritysvetoisen puolustusteollisuuden kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä sekä edistää rajat ylittävää osallistumista ja yhteistyötä.*
- *Kotimaiset puolustusteolliset ja tutkimustoimijat pidetään tiiviisti mukana puolustusrahastoa koskevassa keskustelussa niiden mukanaolon ja hyödynsaannin varmistamiseksi.*
- *Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että lisätään EU-budjetin kautta puolustusyhteistyöhön kanavoitavan rahoituksen määrää.*
- *Suomi kannattaa EU-rahoituksen (mukaan lukien EIP:n ja Euroopan strategisten investointien rahasto) laajempaa hyödyntämistä puolustussektorilla.*
- *EU luo merkittävää lisäarvoa rahoittamalla puolustuksen tarpeista lähtevää tutkimusta. Suomi edellyttääkin riittävän rahoituksen varmistamista puolustustutkimukselle tulevassa rahoituskehityksessä.*

Puolustuksen vuosittainen arviointi (CARD)

Puolustuksen vuosittainen arviointi on käynnistetty kokeiluna syksyllä 2017. Ensimmäinen puolustuksen vuosittaista arviointia koskeva raportti valmistuu syksyllä 2018. Suomi on käynyt kahdenvälisen CARD-keskustelun Euroopan puolustusviraston (EDA) kanssa helmikuussa 2018.

- *PRY:n, CARD:n ja puolustusrahaston väliset rajapinnat tulee selkeyttää, ja aloitteiden yhteyksiä on edelleen kehitettävä.*

Sotilaallisen liikkuvuuden parantaminen

Komissio ja korkea edustaja antoivat marraskuussa 2017 tiedonannon sotilaallisen liikkuvuuden parantamisesta. Suomen kantoja tiedonantoon käsitellään e-kirjeessä PLM2018-00007. Sotilaallista liikkuvuutta koskeva komission ja korkean edustajan toimintasuunnitelma valmistui 28.3.2018. Sen mukaan keskeisiä toimia sotilaallisen liikkuvuuden parantamiseksi ovat mm. sotilaallisten vaatimusten määrittely, kuljetusinfrastruktuurin kehittäminen, vaarallisten aineiden kuljettamista koskevien sääntöjen yhdenmukaistaminen ja relevanttien tulli- ja verokysymysten yhdenmukaistaminen

Sotilaallista liikkuvuutta koskeva PRY-projekti on Alankomaiden johdolla käynnistetty. Suomi on projektin puitteissa esitellyt Nordefco-yhteistyötä muille osallistujamaille.

Sotilaallisen liikkuvuuden edistäminen on tärkeä teema myös EU–Nato yhteistyössä ja Natossa.

Sotilaallisen liikkuvuuden parantaminen koskee puolustushallinnon lisäksi useita hallinnonaloja: mm. sisä-, oikeus-, liikenne-, tulli-, ympäristö- ja terveysasiat. Asiakokonaisuutta valmistellaan laajalla poikkihallinnollisella koordinaatiolla.

- *Suomi tukee pyrkimyksiä poistaa sotilashenkilöstön ja –kaluston liikkuvuuden esteitä EU:n alueella. Suomi kannattaa myös EU:n ja Naton yhteistyön kehittämistä sotilaallisen liikkuvuuden alalla.*

- *Suomi osallistuu aktiivisesti sotilaallisen liikkuvuuden parantamista koskevaan työhön mm. Nordefco-yhteistyössä saatuja kokemuksia hyödyntäen.*
- *Sotilaallisten liikkuvuuden parantamista tulee kehittää tavalla, joka edistää Suomen sotilaallista huoltovarmuutta.*

Siviilikriisinhallinnan kehittäminen

Kuluvana vuonna on käynnissä prosessi EU:n siviilikriisinhallinnan tehostamiseksi ja kehittämiseksi. Huhtikuussa esitellään konseptipaperi, joka käsittelee mm. siviilikriisinhallinnan keinoja vastata ns. uusiin turvallisuushaasteisiin, kuten terrorismiin ja hallitsemattomaan muuttoliikkeeseen. Lisäksi keskiössä on pohdinta siitä, miten siviilikriisinhallintatoimet voidaan parhaiten nivoa yhteen komission tekemän kehitysyhteistyön sekä oikeus- ja sisäasioiden (OSA) sektorin sisäisen turvallisuuden toimien kanssa. Myöhemmin keväällä tarkastellaan siviilisuorituskykyjen kehittämistä, eli mm. siviilikriisinhallinnan resurssointia. Näiden askelten pohjalta on tarkoitus sopia vuoden lopulla ns. Civilian CSDP Compact -asiakirjasta, jossa jäsenmailta, EUH:ilta ja Komissiolta odotetaan konkreettisia sitoumuksia siviilikriisinhallinnan kehittämiseksi.

- *Suomen tavoitteena on aiempaa tehokkaampi siviilikriisinhallinta, joka pystyy nopeammin ja joustavammin vastaamaan mm. muuttuneen turvallisuustilanteen mukanaan tuomiin uusiin haasteisiin.*
- *Siviilikriisinhallinta tulee sovittaa entistä paremmin yhteen EU:n muun keinovalikoiman, etenkin komission ja OSA-sektorin toimien, kanssa.*
- *Siviilikriisinhallinnan parempaan resurssointiin tulee löytää ratkaisuja myös EU:n tasolla.*

Ranskan tekemä Euroopan interventioaloite

Presidentti Macron teki syyskuussa 2017 Euroopan interventioaloitteen (European Intervention Initiative, EII). Aloitteessa on tarkoitus kerätä halukkaita maita syventämään puolustusyhteistyötä entisestään strategista kulttuuria, operatiivista kapasiteettia ja nopeutta yhdenmukaistamalla. Strategisen kulttuurin edistämisen toivotaan ajan myötä johtavan kasvavaan yhteiseen toimintaan kriisinhallinnassa. Ranska edistää aloitetta potentiaalisten maiden kanssa.

- *Suomi seuraa aloitteen jatkokäsittelyä ja arvioi kansallista suhtautumista aloitteeseen sen yksityiskohtien täydentyessä.*

Euroopan suojelu

Marraskuun 2017 ulkoasiainneuvoston määrittämä tavoitetaso kattaa EU:n kriisinhallinnan, kumppanien tukemisen ja Euroopan suojelun. Jälkimmäinen tehtävä on uusi, ja Suomi on peräänkuuluttanut sille sisältöä. Suomen aloitteesta mm. pysyvää rakenteellista yhteistyötä koskeva ilmoitus ja päätös huomioivat Lissabonin sopimuksessa määritellyn EU:n avunantolausekkeen. Suomen näkemyksen mukaan Euroopan suojelua edistäisi myös se, että avunanto- ja solidaarisuuslausekkeiden toimeenpanosta keskusteltaisiin ja toimeenpanoa harjoiteltaisiin EU:n suunnittelu- ja päätöksentekoharjoituksissa. Suomi on esittänyt marraskuussa järjestettävän EU Hybrid Exercise- Multilayer 18 (PACE) –harjoituksen yhdeksi tavoitteeksi herättää keskustelua avunanto- ja solidaarisuuslausekkeiden soveltamisesta.

- *Pidetään Euroopan suojelua esillä puolustusaloitteiden toimeenpanossa.*
- *Kehitetään avunantolausekkeen soveltamisedellytyksiä, ml. pidetään sitä esillä mm. tulevissa harjoituksissa.*

Hybridivarautuminen

EU on vahvistanut hybridivarautumistaan keväällä 2016 julkaistun komission ja korkean edustajan hybridiuhkiin vastaamista koskevan tiedonannon jälkeen. Ulkosuhdehallinnon tilannetietokeskuksen yhteyteen perustettu Hybrid Fusion Cell tuottaa tilannekuvaa eurooppalaisista hybridiuhista ja -vaikuttamisesta. Ulkosuhdehallintoon on perustettu kolme maantieteellisesti rajattua strategisen viestinnän ryhmää: itä, Länsi-Balkan ja etelä. Suomeen perustettu Eurooppalainen hybridiuhkien osaamiskeskus tuo keskeisen panoksen niin EU:n hybridivarautumiseen kuin myös EU–Nato-yhteistyöhön asiassa.

- *Tuetaan työtä hybridiuhkiin vastaamiseksi ja jäsenvaltioiden resilienssin kehittämiseksi.*
- *Suomi varmistaa Eurooppalaiselle hybridiuhkien osaamiskeskukselle riittävät resurssit sen toiminnan vakiinnuttamiseksi ja hybridiuhkiin varautumisen edistämiseksi.*

EU–Nato-yhteistyö

EU–Nato-yhteistyö on tiivistynyt merkittävästi kesäkuussa 2016 annetun EU:n ja Naton johtajien yhteisjulistuksen jälkeen. Yhteistyöaloja ovat hybridiuhkiin vastaaminen, operatiivinen yhteistyö mm. merellä ja muuttoliiketyksymyksissä, kyberturvallisuus ja -puolustus, suorituskyvyt, puolustusteollisuus ja -tutkimus, harjoitukset, kumppanimaiden kapasiteetin rakentaminen ja resilienssin tukeminen idässä sekä etelässä. Yhteinen toimenpidelistä yhteistyöaloista kattaa yli 70 toimenpidettä. Sotilaallinen liikkuvuus on myös tärkeä yhteistyöhanke, johon liittyy paljon odotuksia molemmissa organisaatioissa. On tarkoitus, että EU:n ja Naton johtajat antavat uuden yhteistyöjulistuksen Naton huippukokouksen yhteydessä kesällä 2018.

- *EU–Nato-yhteistyön tiivistämistä tulee jatkaa ja syventää sovitulla yhteistyöalueilla*
- *Etenkin sotilaallisen liikkuvuuden helpottamista, hybridiuhkiin vastaamista, strategista viestintää, harjoitusyhteistyötä ja yhteistyötä kyberturvallisuuden alalla tulee kehittää, ja myös muilla yhteistyöalueilla on edettävä.*

Euroopan puolustusviraston (EDA) puitteissa tehtävä yhteistyö

Suomi on osallistunut EDA-yhteistyöhön aktiivisesti sen perustamisesta (2004) asti. Suomi on ollut erityisen aktiivinen tutkimuspuolella, jonka osalta kansallisia resursseja on aiemmin pienennetty. EU-yhteistyönä tehtävien puolustustutkimusten hyötyinä ovat muun muassa huomattavasti laajempi ja syvällisempi näkemys tutkimukseen sekä kustannussäästöt.

Suorituskykyjen kehittämisen puolella Suomi osallistuu 12 projektiin, joista yhtä Suomi johtaa. Suomen johtama projekti kehittää kybersuorituskykyjä ja harjoitusalueita. EDA:ssa tehdään yhteistyötä myös puolustusmateriaali- ja teollisissa kysymyksissä. Hyvänä yhteistyökokemuksena ovat muun muassa samanlaista puolustusmateriaalia käyttävien maiden käyttäjäyhteisöt, jossa vaihdetaan käyttökokemuksia.

Laatijat

Lauratuulia Lehtinen/VNEUS p.0295 160190

Tuomas Koskenniemi/PLM p.0295 140058

Outi Hyvärinen/UM p.0295 350035

Outi Isotalo/UM

Pekka Marttila/UM

LIITTEET

Asiasanat	YTPP, puolustuspolitiikka
-----------	---------------------------

Hoitaa	PLM, UM
---------------	----------------

Tiedoksi	EUE, OM, PE, SM, TEM, VM, VNK
----------	-------------------------------
